https://achterderug.nl

Koning Erik XIV en Niels Sture.

Koning Erik XIV, de oudste zoon van den voortreffelijken Gustaaf Wasa, volgde zijn vader, zonder eenigen tegenstand te ontmoeten, in de regeering op. Hij vond het land in diepen vrede; het had zich van de geweldige oorlogsstormen hersteld, en verkeerde in een tot dusver ongekenden staat van voorspoed en welvaart.

Erik was 26 jaar oud, toen hij den troon beklom. Hij was een man van den heerlijksten aanleg: geestig, wel bespraakt, bedreven in alle ridderlijke oefeningen.

Hij hanteerde de pen even vaardig als het zwaard; hij was dichter, toonkunstenaar, schilder; zijn regeering begon gelijk die van Saul als een schitterende zomermorgen; en zijn leven zou even als dat van Saul eindigen in pikzwarten nacht.

Treffende overeenkomsten vinden wij in de veel bewogen levensgeschiedenis van beide koningen. Diezelfde, in het eerst sluimerende, straks oplaaiende achterdocht; diezelfde edele opwellingen, straks onderschept door demonische machten.

Het volk juichte, toen Erik koning werd, evenals het Israëlietische volk het had uitgejubeld bij Sauls troonsbestijging. Maar Doëg de Edomiet werd de vriend van Saul, zooals Göran Persson de vriend en raadsheer werd van Erik XIV — en zijn beide mannen hun vorsten niet ten verderve geweest?

„Vrede en bescherming voor mijn lijdende geloofsbroeders!" dat waren de treffende woorden, waarmede Erik zijn regeering begon.

Hij zette de poorten van zijn rijk wijd open voor de vervolgde Protestanten; Calvijn sidderde van vreugde, toen hij het vernam; en Zweden werd het Pella voor duizenden Fransche Calvinisten, die door den storm der vervolging uit Frankrijk waren gejaagd.

Toen hief hertog Johan, 's konings broeder, de hand op tegen zijn vorst; Erik nam hem gevangen; en de Zweedsche stenden veroordeelden hertog Johan, naar het strenge recht, tot den dood.

Erik wilde echter den dood zijns broeders niet; hij zeide, dat genade schenken een koninklijk voorrecht was, en het leven van hertog Johan was gered.

Ach, toen kwam het keerpunt! Persson siste hem in het oor, dat die gratie een dwaze daad was geweest, en dat zijn troon niet meer veilig was, en helaas! Koning Erik leende het oor aan de stem van zijn gunsteling.

Er werd een afzonderlijk gerechtshof opgericht, waarbij Persson als aanklager optrad; de spionnen, de hoogverraders werden gezocht, en het bloed der onschuldigen stroomde.

Al somberder en woester werd des konings stemming; een diep wantrouwen tegen den adel, waaronder hertog Johan zijn vrienden had gehad, vatte post in zijn ziel; en zijn woede keerde zich tegen Niels Sture, zijn voormaligen gunsteling.

Onder een nietig voorwendsel werd Sture door Persson aangeklaagd, en door de leden van het gerechtshof, de slaven des konings, ter dood veroordeeld.

Het doodvonnis werd niet uitgevoerd, maar een wreeder lot werd Stures deel; hij werd aan den schandpaal der nationale verachting genageld.

Op een oud paard, een met teer bestreken strookrans om het hoofd, werd de man, die tot den hoogsten adel van Zweden behoorde, als een verfoeilijke ellendeling door de straten van Stockholm gereden, terwijl de heraut voor hem uit riep: „Zie daar den verrader des rijks!"

Doch de razende koning kwam tot inkeer; hij voelde berouw, dat hij dezen dapperen held zoo smadelijk had bejegend. Hij verbood op straffe des doods, ooit meer van het gebeurde te reppen, terwijl Niels Sture als bijzonder gezant des konings naar het hof van prinses Renata van Lotharingen werd gezonden.

Doch Niels Sture was de behandeling niet vergeten.

„Ik dronk in Stockholm een beker," zoo schreef hij aan zijn ouden vader, „die mijn zinnen, mijn vreugde en al mijn levensgeluk heeft verwoest."

Opnieuw begon de achterdocht des konings gemoed te verontrusten; hij vreesde de wraak der machtige Sturen, omdat zijn conscientie hem aanklaagde, en steeds weer opgehitst, woedde hij tegen de trouwe dienaren van het huis Sture, zooals hij het vroeger tegen de dienaren van hertog Johan had gedaan.

Den 21sten Mei keerde Niels Sture in Zweden terug. Hij was zich geen kwaad bewust. En toen de koning hem in de gevangenis wilde werpen, deed hij niet de geringste poging tot verzet.

Des konings spanning klom; Doëg-Persson hitste den ongelukkigen man nog meer op; en drie dagen later — den 24sten Mei — spoedde zich de vorst, door een wacht gewapende soldaten vergezeld, naar den somberen kerker, waar Niels Sture zich bevond.

In ziedende drift wierp hij den gevangene de verschrikkelijkste scheldwoorden naar het hoofd. En toen de beklagenswaardige man zich deemoedig neerboog om zich aan des konings voeten te werpen, nam Erik den dolk, en doorboorde Stures arm.

Sture haalde den dolk met eigen hand uit de wond, hij wischte het bloed af, kuste het wapen, en reikte het den koning eerbiedig over.

Hij verklaarde, zijn onschuld te zullen bewijzen; hij smeekte om een gerechtelijk verhoor.

Doch de koning was geheel buiten zinnen; hij was geen mensch meer; helsche furiën hadden zich meester gemaakt van zijn gemoed.

Hij trof den ellendige ten tweede male met den vlijmscherpen dolk; hij wenkte, en de lijfwacht vermoordde Niels Sture voor de oogen des konings.

Toen werd het weer licht voor zijn benevelden blik; hij zag het onschuldige bloed, dat om wraak riep tot den almachtigen God, en snelde, door het bitterst zelfverwijt gefolterd, naar de woning van den ouden graaf Sture.

Voor den grijsaard wierp de koning zich in het stof; hij omklemde diens knieën en smeekte om vergiffenis voor een daad, die den graaf nog onbekend was.

„Genadigste heer," zeide Sture met tranen in de oogen, „gaarne wil ik u alles vergeven, mits mijn zoon slechts in het leven gespaard worde, want voor zijn dood zoudt gij God rekenschap moeten geven!"

Daarop is de koning gevloden — de eenzaamheid, de bosschen in.

Hij keerde terug, maar de sombere machten verlieten hem niet meer.

Zijn eigen volk nam hem gevangen; in de gevangenis werd hij vergiftigd. Dat was het noodlottige einde van een man, wiens regeering zoo schitterend en veelbelovend was begonnen.

Had hij op God vertrouwd, dan was het anders gegaan — helaas! niet op God, maar op een ellendeling, op den bloeddorstigen Göran Persson had de koning zijn vertrouwen gesteld.

En zijn sombere loopbaan is een waarschuwend teeken voor alle eeuwen!

L. P.

https://achterderug.nl